Тақриз ба автореферати диссертатсияи Солеҳзода Давлатбек Уроқ дар мавзуи «Экспертизаи судӣ дар мурофиаи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.9. Ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ.

Диссертатсияи пешниҳодшуда ба яке аз масъалаҳои муҳими илми ҳуқуқи мурофиавии ҷиноятӣ — институти экспертизаи судӣ бахшида шудааст. Ин мавзуъ дар шароити муосири рушди низоми ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва таҳкими принсипҳои адолати судӣ аҳаммияти хосса пайдо намуда, ҳамчун воситаи муҳими исботкунӣ дар мурофиаи ҷиноятӣ баромад мекунад. Аз ин рӯ, интихоб ва таҳқиқи он саривақтӣ ва аз нигоҳи илмӣ асоснок мебошад.

Мубрамияти масъала дар он зоҳир мегардад, ки дар раванди баррасии парвандаҳои ҷиноятӣ истифодаи донишҳои махсус ва хулосаи коршиносон аҳаммияти рӯзафзун пайдо мекунад. Хусусан, хулосаи экспертиза яке аз манбаъҳои муҳими далелӣ ба ҳисоб рафта, ба муайян намудани ҳақиқат ва қабули қарорҳои одилона мусоидат менамояд. Муаллиф дар муқаддима ин ҷанбаҳоро ба таври мантиқӣ асоснок намуда, зарурати таҳқиқи амиқи масъалаҳои марбут ба экспертизаи судиро нишон додааст.

Дар диссертатсия сатҳи омӯзиши мавзӯъ дар адабиёти илмии ватанӣ ва хориҷӣ таҳлил гардида, саҳми олимони гуногун дар рушди назарияи экспертизаи судӣ баррасӣ шудааст. Ин раванд имконият фароҳам овардааст, ки ҷойгоҳи таҳқиқоти мазкур дар низоми донишҳои илмӣ муайян карда шуда, навоварии он асоснок гардад. Ҳамзамон, муаллиф тавонистааст баъзе масъалаҳои ҳалношуда ва баҳснокро ошкор намуда, самтҳои нави таҳқиқро нишон диҳад.

Навоварии илмии диссертатсия дар баррасии комплексии масъалаҳои назариявӣ ва амалии экспертизаи судӣ ифода меёбад.

Муаллиф мафҳум ва моҳияти экспертиза, таснифи намудҳои он, мақоми мурофиавии коршинос ва нақши хулосаи ӯро дар раванди исботкунӣ ба таври муфассал таҳлил намудааст. Инчунин, як қатор пешниҳодҳои илмӣ оид ба такмили қонунгузорӣ ва амалияи ҳуқуқтатбиқкунӣ пешниҳод гардидаанд, ки аҳаммияти амалии таҳқиқотро баланд мебардоранд.

Сохтори диссертатсия ба талаботи корҳои илмӣ пурра мувофиқат мекунад. Он аз муқаддима, се боби асосӣ, панҷ зербоб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо, рӯйхати адабиёт ва феҳристи интишороти илмии муаллиф иборат мебошад. Ҳар як боб ба таври пайдарпай масъалаҳои муайяни илмиро баррасӣ намуда, дар маҷмӯъ як низоми мукаммали таҳқиқотиро ташкил медиҳад.

Дар боби якум масъалаҳои назариявии институти экспертизаи судӣ баррасӣ шудаанд. Муаллиф мафҳум, моҳият ва вазифаҳои экспертизаро таҳлил намуда, таснифи намудҳои онро пешниҳод кардааст. Инчунин мақоми ҳуқуқии коршинос, ҳуқуқу уҳдадориҳои ӯ ва кафолатҳои фаъолияти мустақилонааш мавриди омӯзиш қарор гирифтааст. Ин боб заминаи назариявии таҳқиқотро ташкил медиҳад.

Боби дуюм ба масъалаҳои амалии татбиқи экспертизаи судӣ бахшида шудааст. Дар он тартиби таъйин ва гузаронидани экспертиза дар марҳилаҳои пешазсудӣ ва судӣ баррасӣ гардида, мушкилоти мавҷуда ва роҳҳои ҳалли онҳо таҳлил шудаанд. Муаллиф ба ҷанбаҳои амалӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир намуда, робитаи назария ва амалияро нишон додааст.

Боби сеюм ба омӯзиши хулосаи коршинос ҳамчун манбаи муҳими далел дар мурофиаи ҷиноятӣ бахшида шудааст. Дар он хусусиятҳои ҳуқуқии хулоса, тартиби баҳодиҳӣ ва нақши он дар исботкунӣ баррасӣ гардидааст. Муаллиф масъалаҳои эътимоднокӣ ва аҳаммияти далелии

хулосаи экспертизаро таҳлил намуда, пешниҳодҳои асоснок ироа кардааст.

Дар қисми хулоса натиҷаҳои асосии таҳқиқот ҷамъбаст гардида, хулосаҳои илмии муаллиф ба таври мантиқӣ пешниҳод шудаанд. Ҳамчунин як қатор тавсияҳои амалӣ барои такмили қонунгузории мурофиавии ҷиноятӣ ва беҳтар намудани фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ пешниҳод гардидааст.

Диссертант дар доираи диссертатсия афзалияти ҳуқукро оид ба таъин кардани экспертизаи судӣ дар доираи мурофиаҳои судии маданӣ ва иқтисодӣ мавриди таҳлил қарор дода, қайд мекунад, ки "Ҳамин тариқ қонунгузорӣ тартиби ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқиро тавассути мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва суд ба роҳ монда, қабули қарори ниҳоиро оид ба таъини экспертизаи судӣ бо дархости шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ба онҳо вогузор намудааст" (сархати дуюм, саҳ. 140).

Дар ин ҷо он чиз ба назар мерасад, ки қарори ниҳоӣ оид ба таъини экспертизаи судӣ зимни мурофиаҳои судии маданӣ ва иқтисодӣ аз ҷониби шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ қабул карда мешавад. Бинобар ин, мувофиқи мақсад дониста мешавад, ки агар матни мазкур таҳрир карда шуда, мазмуни он дуруст карда шавад. Зеро дар доираи мурофиаҳои судии маданӣ ва иқтисодӣ қарор дар бораи таъин намудани экспертиза аз ҷониби судя дар асоси дархости тарафҳо қабул карда мешавад.

Дар маҷмӯъ, диссертатсия дорои мазмуни илмии мукаммал, сохтори муназзам ва таҳлили амиқи масъалаҳо мебошад. Натиҷаҳои таҳқиқот бар пояи сарчашмаҳои боэътимод ва усулҳои илмӣ асос ёфта, сатҳи баланди омодагии илмии муаллифро нишон медиҳанд. Камбудиҳои ҷузъие, ки дар баъзе қисматҳо метавонанд ба мушоҳида расанд, хусусияти умумии корро коҳиш намедиҳанд.

Бо назардошти ҳамаи ҷанбаҳои мусбат, диссертатсияи мазкур ҳамчун кори илмии анҷомёфта ва дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ арзёбӣ гардида, барои дарёфти дараҷаи илмӣ тавсия дода мешавад.

Муқарризи расмӣ:
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, ректори
Донишкадаи такмили ихтисоси
Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Собирзода И.С.

Имзои Собирзода И.С.-ро тасдиқ мекунам:
мудири бахши кадрҳо ва коргузории
Донишкадаи такмили ихтисоси
Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Насриддинзода М.М.

Суроға: 734063, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Душанбе, кӯчаи С. Айнӣ, 127.
Тел.: (+992 37) 225-02-51.
Почтаи электронӣ: info@soi.tj
Сомонаи интернетӣ: www.institute.tj

«26» 05 2026 с.